

Дата: 10.26.2024

Клас: 9 клас

Предмет: Історія України

Завдання:

① Вибрати тему: «Шляхта - серце-лицяки»

① Шляхта (с. 94-95)

② Серпанок (с. 95-96)

② Відповісти на запитання на с. 98.

Запитання № 1 і № 2 (письмово)

ення:

1. По смерті останнього галицького князя Галичина та Холм з дісталися під панування Польщі. Польський король напав ївів, добув замок, забрав дорогі скарби українських князів і вів їх до Польщі. Згодом поляки заводили в нас свої порядки. Польські пани забрали частину землі і завели панщину: селянин мав працювати на панському лані. По містах поселилися польські або німецькі міщани. Українські церкви залишилися без опіки, занепадали та руйнувалися. Що раз гірше став занепадати український народ. Усі з жалем згадували щасливі часи, коли була своя українська держава.

2. Волинь, Полісся, Поділля, Київщина перейшли під владу литовських князів. Литовські князі прийняли нашу віру, шанували українські звичаї, вживали української мови. У 1569 р. Литва склала з Польщею унію, себто злуку, в Любліні. По тій Люблінській унії Литва почала верховодити і в Україні.

Завдання і завдання:

- 1. Яка доля зустріла Галичину і Волинь по смерті останнього князя з дому Романовичів?
- 2. Що сталося з державними клейнодами Гал.-Вол. держави?
- 3. Чому наші землі воліли литовських князів, а не хотіли поляків?
- 4. Що це була „Люблінська унія“?

ШЛЯХТА — СЕЛЯНИ — МІЩАНИ

1. **Шляхта.** В польській державі був не такий політичний лад, як в Україні за княжих часів. Найбільше значення в Польщі мали пани, що звалися шляхтою. Відзнакою шляхтича був герб, родовий знак, намальований на щиті. Один шляхтич мав заступити стрілу, другий підкову з хрестом, інший зірку, місяць, шолом, гошчо. Обов'язком шляхтича було боронити край від ворогів; шляхтич мав право завжди носити шаблю при боці. Зате шляхта мала великі права. Вся земля належала до шляхти, бо міщани й селяни в Польщі не могли купувати землі. Шляхта мала у своїх містах всі державні уряди, мала також свій шляхетський суд. Шляхта з'їздилася для нарад на з'їзди, що звалися сеймиками, і вибирала своїх послів на сейм. Сейм ухвалював закони і рішав державні справи; без дозволу сейму король не мав права

вирішувати ніякої справи. В Польщі влада короля була дуже ослаблена, всією державою правила шляхта.

Давні українські бояри стали також шляхтою. Більша частина нашої шляхти була незаможна, мала небагато землі і жила з праці на ріллі. Таку шляхту називано загоновою або ходачковою. Оселі такої дрібної шляхти були особливо численні в Галичині, як Кульчицькі, Чайківські, Добрянські, Білинські і ін. З цієї шляхти походили й деякі козацькі гетьмани, як Сагайдачний, Хмельницький, Виговський. Але серед українців були й могутні родини, що виводилися з давніх княжих родів, як Чорторійські, Сангушки, Острозькі та інші.

Наша шляхта брала участь у сеймиках і сеймах і боронила там справи цілого народу. Посли з українських земель звертали особливу увагу на оборону границь від татарських нападів і жадали, щоб держава краще укріплювала пограничні замки. Українські послы боронили права для всіх. Але українських послів у сеймі було небагато, і рідко коли вони могли провести свої замісли.

Багаті українські пани були щедрими опікунами культури. Їх двори і замки були побудовані з каміння, з різьбленими стовпами, всередині багато прикрашені образами, килимами, дорогим посудом. Українська шляхта заснувала багато церков по селах і містах. Деякі пани опікувалися освітою, засновували школи, друкарні й бібліотеки.

2. **Селянство.** За княжих часів селяни були вільні, мали свої землі і могли господарювати на них по своїй волі. Але пізніше бояри й шляхта, що часто ходили на воєнні походи і боронили край від ворогів, почали домагатися від селян, щоб за те помагали їм у господарстві. Зразу селяни мали невеликі обов'язки, працювали на панській землі тільки кілька днів на рік. Але згодом пани почали вимагати щораз більших робіт, так що дійшло до того, що селянин мав робити для пана по три дні на тиждень, часом навіть щоденно по півдня. Таку безплатну роботу називали **панщиною**.

Селянам жилося дуже тяжко. Селянин мешкав у нужденній курній хаті, в голоді і холоді, у безнастанній праці. Щодня ранком приходив до хати панський гайдук і призначав роботу: весною орати, літом косити чи збіжжя жати, восени знов косити, в зимі молотити, рубати дрова. Селянин брав кусок чорного хліба і йшов на роботу, до двора, чи на лан, чи до лісу. Часом треба було йти далеко, аж на друге село; півдня зійшло на те, поки